

patiënten een myocardinfarct heeft gekregen, ga dan na of een bron aanwezig is die koolmonoxyde in de atmosfeer verspreidt.

6 Denk bij chronische hoofdpijnklachten altijd aan koolmonoxyde als eventuele oorzaak.

7 Ziekteverschijnselen die tegelijkertijd optreden bij verschillende personen verblijvend in één woning, moeten zeker tijdens de wintermaanden aan een koolmonoxydevergiftiging doen denken.

Borst, J. R. (1970) *Arts en Auto* 36, 1518.

Bruin A. de en D. Vroege (1965) *T. Soc. Geneesk.* 43, 146.

Bruin, A. de, A. R. Bult en A. van Haeringen (1965) *T. Soc. Geneesk.* 43, 775.

Curphey, Th. J., L. P. L. Hood en N. M. Perkins (Los Angeles) (1965), *Arch. Environ. Health* 10, 179.

Dominguez, A. M. (1962) *J. forensic Sci.* 7, 379.

Douze, J. M. C. (1971) *Ned. T. Geneesk.* 115, 1487-1493.

Forbes, W. H. (1937) *J. Ind. Hyg. Tox.* 19, 589.

Göthe, C. J. en anderen (1969) *Arch. Environ. Health* 19, 310.

NVSH-structuur en werkwijze

DOOR H. DE HAAN*

De Nederlandse Vereniging voor Seksuele Hervorming (NVSH) werd opgericht in 1946, nadat haar voorgangster — de Nieuw Malthusiaanse Bond — in 1940 door de Duitse bezetter was opgeheven. Hoewel de NVSH in de loop der jaren geen gebrek aan publiciteit heeft gehad, zijn structuur en werkwijze van deze organisatie over het algemeen weinig bekend. Men kent de NVSH vooral als organisatie voor geboorteregeling. In de statuten van de NVSH zijn doel, beginselen en streven als volgt vastgelegd.

Doel (artikel 3):

De vereniging stelt zich ten doel wetenschappelijk verantwoorde inzichten en opvattingen op het gebied van de seksualiteit en al hetgeen daarmee verband houdt te grondvesten en te verbreiden, alsmede de toepassing dezer inzichten en opvattingen in het persoonlijk en het maatschappelijk leven te bevorderen.

Beginselen (artikel 4):

De vereniging gaat daarbij uit van de volgende beginselen:

a Aanvaarding van de seksualiteit en inzicht in haar betekenis voor mens en gemeenschap bevorderen een gezond geslachtsleven.

b Een gezond geslachtsleven vormt een belangrijke bijdrage tot de harmonische ontplooiing van mens en gemeenschap.

c Ieder mens heeft, met inachtneming van zijn verantwoordelijkheid tegenover mens en gemeenschap, het recht zijn leven te leiden volgens de beginselen, die hij aanhangt, ook op het gebied van het geslachtsleven.

Streven (artikel 5):

Om het gestelde doel te bereiken, streeft zij naar:

a Het in de opvoeding tot uitdrukking brengen van de betekenis van een gezond geslachtsleven.

b Het verruimen en verdiepen van kennis in verband met de seksualiteit.

c Het geven van voorlichting op dit gebied. Eén en ander meer in het bijzonder door:

* Directie-secretaris Nederlandse Vereniging voor Seksuele Hervorming.

1 Het bevorderen van een goede voorbereiding tot het huwelijk;

2 Het bevorderen van een bewuste gezinsvorming;

3 Het verlenen van steun bij de oplossing van moeilijkheden in het huwelijk;

d Het tot stand komen van een wetgeving in de geest van het in art. 4 gestelde.

e Het oprichten en in stand houden, alleen of in samenwerking met anderen van instellingen, welke een gelijk of verwant doel nastreven, respectievelijk het daarin deelnemen of het daaraan verlenen van steun.

Een en ander met inachtneming der geldende wettelijke bepalingen.

Duidelijk is, dat de doeltelling van de NVSH meer omvat dan alleen geboortenregeling en ook meer dan alleen de bekende consultatiebureaus voor huwelijks- en geslachtsleven.

In 1967 constateerde de toenmalige voorzitter van de NVSH, mevr. Dr. M. Zeldenrust-Noordanus, dat de strijd voor geboortenregeling in principe was gewonnen en dat de aandacht naar andere zaken moest worden verlegd. Vervolgens besloot de vereniging de consultatieve hulpverlening geheel zelfstandig te maken, los van de nauwe banden met de NVSH.

Onder leiding van een vrijwel geheel nieuw hoofdbestuur onder voorzitterschap van de bioloog Dr. G. J. Smit is de vereniging thans bezig zich metterdaad op andere zaken te richten. In het onderstaande zal een en ander nader worden verduidelijkt.

Dr. J. Rutgers Stichting, consultatiebureaus voor seksualiteit.

De consultatieve hulpverlening omvat onder meer geboortenregelingsadviezen, geneeskundig onderzoek voor het huwelijk, geboortenbevordering, seksuologische adviezen en zwangerschapstesten. Vanouds vormen de verkoop van condooms en het aanmeten van pessariums hiervan de meest karakteristieke activiteit.

In 1963 werd via de consultatiebureaus de pil in

Nederland geïntroduceerd. Inmiddels heeft de orale anticonceptie de andere methoden en vooral het pessariumgebruik grotendeels verdrongen. Ondanks de gelijktijdige stijging van het aantal bezoeker(st)ers betekende dit een financiële strop voor de organisatie, de pil wordt immers slechts via de apotheek verstrekt. De omzet in de condoomverkoop nam af, de praktisch bestaande monopoliepositie voor pessariumgebruiksters verloor zijn betekenis. Bovendien moesten voor de piladviezen en -controles steeds meer artsen worden aangetrokken. Aanpassing van de tarieven kon slechts plaatsvinden tot een voor de organisatie uit sociale overwegingen aanvaardbaar maximum. Daarom werd de hulp van de overheid ingeroepen, hetgeen na een aantal jaren van steeds eenmaal verstrekte subsidies (afkoopsommen) in 1970 resulteerde in een definitieve subsidieregeling, ingepast in het kader van bureaus voor levens- en gezinsvragen.

De consultatiebureaus bleven ondertussen doorgaan met het introduceren en toepassen van nieuwe methoden: „intra uterine devices” (I.U.D.’s) de „morning-after-pill”, injecties. Verder werd gezocht naar mogelijkheden om de hulpverlening bij seksuele problemen uit te breiden en te verbeteren, vooral op het psycho-sociale vlak.

Er zijn momenteel ruim 60 consultatiebureaus, verspreid over het gehele land, met ongeveer 120 000 bezoekers. Deze bureaus waren vanouds ondergebracht in de aan de NVSH gelieerde Nederlandse Stichting Consultatiebureaus voor Huwelijks- en Geslachtsleven.

Deze stichting is na veel discussie door het huishoudelijke congres van de NVSH in maart 1969 zelfstandig gemaakt. De Dr. J. Rutgers Stichting werd opgericht, waarvan het hoogste orgaan, het Curatorium, bestaat uit vertegenwoordigers van de Nationale Federatie voor de Geestelijke Volksgezondheid, het N.V.V., de Nederlandse Vereniging van Huisvrouwen, de Bond van Plattelandsvrouwen, en — met een minderheid — de NVSH, daarnaast zijn er nog zes leden à titre personnel.*

De overdracht van de oude naar de nieuwe stichting is begin 1971 praktisch definitief geworden. Met medewerking van een organisatiebureau is daarbij gestreefd naar een nieuwe bestuurs- en overlegstructuur en een districtsgewijze organisatievorm, waarin een multidisciplinaire werkwijze optimaal tot zijn recht kan komen.

De oude stichting was in alle opzichten hecht verweven met de NVSH, zodat begrijpelijk is dat met de overdracht veel tijd was gemoeid. In de nieuwe constellatie zal de NVSH voorlopig de

exploitatiekosten van de Rutgers Stichting subsidiëren.

De vereniging

De NVSH heeft momenteel ongeveer 180 000 leden. Het gaat hierbij om zogenaamde gewone of begunstigende leden, die een jaarlijkse contributie van f 20,— verschuldigd zijn. Minderjarigen krijgen een korting van f 5,—; hun aantal is vooral de laatste jaren gegroeid tot meer dan 10 000 (1970). De gewone leden ontvangen het maandblad Sextant, zij krijgen korting op boeken en anticonceptionele middelen, terwijl de NVSH tevens een korting van rond 20 procent voor zijn rekening neemt van de tarieven van de consultatiebureaus indien leden hiervan gebruik maken.

Leden, die de wens te kennen geven actief te willen meewerken aan de verwezenlijking van de NVSH-doeleinden en die de artikelen 3, 4 en 5 van de statuten onderschrijven, worden kernleden. Deze kernleden vormen het kader van de vereniging. Landelijk is de vereniging verdeeld over circa 90 afdelingen, die vallen onder vijftien gewesten. De afdelingen organiseren plaatselijke activiteiten zoals filmvertoningen, discussiebijeenkomsten, deelneming aan tentoonstellingen etcetera; zij onderhouden contacten met de plaatselijke overheden en andere officiële instanties. De gewesten stimuleren en coördineren deze activiteiten.

De afdelingen benoemen afgevaardigden naar het tweejaarlijkse huishoudelijke congres dat de hoogste macht in de vereniging heeft. Het congres benoemt het hoofdbestuur, dat tussen de congressen de organisatie bestuurt, daarbij gesteund door de ledenraad, die direct uit vertegenwoordigers van de gewesten is samengesteld. Het hoofdbestuur heeft voor zijn taken de beschikking over een centraal bureau, geleid door een directeur.

Het centraal bureau omvat onder meer een centrale boekhouding en een centrale ledenadministratie. Verder zijn daarin ondergebracht de volgende afdelingen.

Het wetenschappelijk bureau. Leden hiervan verrichten studie en onderzoek op beperkte schaal, verzorgen de documentatie en secretariaatswerkzaamheden voor diverse commissies, geven adviezen en informatie zowel ten behoeve van de beleidsbepaling binnen de NVSH als ten behoeve van personen en instellingen buiten de NVSH die daarom vragen.

De aan dit bureau verbonden wetenschappelijke bibliotheek is openbaar. Naast de uitlending worden literatuurlijsten en informatiebladen verstrekt; verder kan men zich abonneren op het maandoverzicht, waarin korte beschrijvingen van nieuwe boekenaanwinsten en van recente artikelen uit een groot aantal tijdschriften worden opgenomen.

Bij het wetenschappelijk bureau behoort ook een vormingsafdeling, waar het vormingsbeleid binnen en buiten de NVSH wordt geëvalueerd en van waaruit ook adviezen aan derden worden gegeven

* Dit curatorium, dat kan worden uitgebreid met vertegenwoordigers van andere organisaties, bestaat thans uit: mej. Mr. V. Domela Nieuwenhuis; de heer M. Dörr; Prof. Dr. C. van Emde Boas; Prof. Dr. A. A. Haspels; Dr. A. Hazewinkel; mevr. G. Kok; mevr. C. M. Meyer-Broeckmans; mevr. Drs. J. Muller-v. d. Wielen; Prof. Dr. P. Muntendam; Dr. M. A. J. M. Nevejan; Mr. J. le Poole; Dr. W. J. Sengers; Prof. Dr. C. J. B. J. Trimbos; Drs. J. A. M. Weterman; mevr. Dr. M. Zeldenrust-Noordanus.

over seksuele opvoeding en andere vormingsactiviteiten.

Centraal Middelen Depot. Hierdoor wordt de verkoop van anticonceptionele middelen verzorgd: diverse soorten condooms, schuimtabletten, pasta's en pessariums. Deze verkoop vindt plaats aan de consultatiebureaus, via een groot net van plaatselijke depots, verder door middel van een postorderbedrijf, voorts via de groothandel aan drogisten en apotheken, ook aan automaten-exploitanten en tenslotte direct aan artsen en aan instellingen waar geboorteregelingshulp wordt verleend.

De door de NVSH verhandelde contraceptiva worden met zorg gekeurd in een testlaboratorium, dat onder supervisie staat van een commissie van deskundigen. De strenge onderzoeksmethoden en hoge kwaliteitseisen zijn ten dele internationaal en in overeenstemming met die van de International Planned Parenthood Federation (I.P.P.F.), voor het overige geformuleerd door de NVSH.

Bij een onlangs gehouden vergelijkend onderzoek dat werd verricht ten behoeve van V.A.R.A.'s Koning Klant bleek, dat de NVSH-condooms vrijwel de enige betrouwbare zijn. Alleen het merk Apris was van vergelijkbare kwaliteit. Alle andere merken, ook de meest bekende, bleken niet te beantwoorden aan de gestelde eisen en bijgevolg naar de mening van de NVSH reden te geven om ernstig te twijfelen aan hun doel: het minimaliseren van de kans op zwangerschap.

Stichting uitgeverij NVSH. De uitgeverij beoogt te voorzien in de lacune op de Nederlandse boekenmarkt, ontstaan als gevolg van het feit dat verantwoorde en/of wetenschappelijk verantwoorde boeken op het gebied van de seksualiteit ontbreken. Om de zowel informatieve als voorlichtende en opinievormende uitgaven van de stichting mogelijk te maken, worden ook andere, eender georiënteerde publikaties uitgegeven op commerciële basis.

Sextant - radio - televisie. De informatie via deze media wordt zoveel mogelijk gecoördineerd aangeboden. Sextant, de voortzetting van het vroegere Verstandig Ouderschap, heeft naast voorlichting en informatie vooral een opinievormende functie. Naast de 180 000 vaste lezers (NVSH-leden) worden ongeveer 30 000 losse nummers in de vrije verkoop verkocht. Naast Sextant kan men zich ook abonneren op Sextant-Contact, een maandbladje met contact-advertenties zonder foto's of commerciële advertenties. Speciaal voor de kernleden wordt nog een periodiek uitgegeven met de naam Verstandig Lidmaatschap met wetenswaardigheden, informaties en aankondigingen voor het kader.

De radio-uitzendingen vinden eenmaal per veertien dagen plaats, de televisie-uitzendingen eenmaal per twee maanden. De NVSH heeft deze zendtijd van de regering gekregen als „mini-omroep”. *

Vanuit het centraal bureau worden de interne en externe activiteiten gecoördineerd. Hiertoe behoren het verenigingswerk, filmverhuur, bemiddeling bij het inzetten van speciaal voor de schoolvoorlichting opgeleide vormingsmedewerkers, sprekers voor ouderavonden en andere openbare bijeenkomsten. In enkele grote afdelingen wordt ook reeds beschikt over administratieve en organisatorische professionele medewerkers.

De structuur van de vereniging is onderwerp van voortdurende discussies. Mede vanwege de heroriëntering op activiteiten in een breed sociaal vlak wordt overwogen de afdelingen samen te voegen tot grotere eenheden.

Slotbeschouwing. De NVSH is een levendige organisatie die zich door zijn doelstellingen voortdurend bezighoudt met zaken die (nog) niet algemeen zijn geaccepteerd. Het serieuze en vanuit een breder maatschappelijk kader stellig belangwekkende karakter van het merendeel van de activiteiten, raakt dikwijls op de achtergrond door de controversiële aard ervan. Een opsomming van enige recente activiteiten is daarom zeker op zijn plaats.

Vooraf op het gebied van de abortushulpverlening is de NVSH actief. In Engeland werden klinieken bezocht opdat over alle relevante gegevens kan worden beschikt; de consultatiebureaus onderzochten een snelle stijging van het aantal bezoekers met ongewenste zwangerschap sinds bekend is geworden dat daar althans geen adviezen worden geweigerd, ook al blijft het moeilijk om voor adequate verwijzing te zorgen; van de enorme documentatie op dit gebied wordt door velen gebruik gemaakt, onder meer door de commissie abortusvraagstuk die door staatssecretaris Kruisinga werd ingesteld; er is door de NVSH in 1968 een commissie abortuswetgeving ingesteld; de NVSH heeft steun verleend aan de oprichting van Stimezo Rotterdam, onder meer door een handtekeningenactie voor adhesie te organiseren, f 24.000,— subsidie te geven en — evenals een aantal landelijke bladen — gratis advertenties in Sextant op te nemen; tevens had de NVSH een werkzaam aandeel in de oprichting van de Stichting Stimezo Nederland, een bundeling van groepen in diverse plaatsen die abortusklinieken willen beginnen, waarvoor opnieuw een bedrag van f 10.000,— beschikbaar werd gesteld; op initiatief van de NVSH is met een groot aantal andere organisaties (vrouwenorganisaties, hulpverleningsorganisaties) gewerkt aan de oprichting van de Stichting ter Bevordering van Verantwoorde hulp bij Ongewenste Zwangerschap; in november 1970 organiseerde de NVSH een conferentie over „Abortus in Engeland”; in het centraal bureau van de NVSH is tenslotte een afdeling hulpverlening ingesteld waar per week voor ongeveer 80 hulpzoekende vrouwen wordt bemiddeld voor een bezoek aan een abortuskliniek in Nederland of in Londen.

* Recentelijk is deze zendmachtiging ingetrokken, tegen welke maatregel beroep is aange tekend bij de Kroon.

Verder heeft de NVSH toestemming gekregen tot het vestigen van een bijzondere leerstoel seksuologie aan de faculteit der geneeskunde van de Universiteit van Amsterdam. Deze leerstoel, officieel omschreven als bijzondere leerstoel in de leer der menselijke betrekkingen ten aanzien van het geslachtsleven, wordt bezet door Prof. Dr. C. van Emde Boas. Een eerder gedane aanvraag voor eenzelfde bijzondere leerstoel aan de Rijksuniversiteit te Leiden is nog niet geheel afgerond, in afwachting van toestemming van de Kroon.

De NVSH werkt nauw samen met enige verwante organisaties, de Nederlandse Vereniging van Homofielen COC, de actiegroep Man-Vrouw-Maatschappij en de actiegroep Dolle Mina. Deze samenwerking heeft vaste vorm gekregen in een permanent overlegorgaan, waarin informatie wordt uitgewisseld en gemeenschappelijke activiteiten worden voorbereid. Tot dit permanente overlegorgaan is inmiddels ook toetreden de Bond voor vrijheidsrechten, meer bekend door de daarmee verbonden Stichting Release. Met deze bond wordt door het wetenschappelijk bureau van de NVSH onder meer een initiatief tot oprichting van een juristenkring ontwikkeld, waarin een aantal advocaten participeren die een snelle en adequate rechtsbijstand kunnen verzorgen in randgebieden zoals zeden- en drugdelicten.

Tevens bestaan nauwe banden met de Belgische zusterorganisatie C.G.S.O. (Centrum voor Gezinsplanning en Seksuele Opvoeding). Nationaal is de

NVSH aangesloten bij de Nationale Federatie voor de Geestelijke Volksgezondheid en het Algemeen Centraal Bureau voor Geestelijke Volksgezondheid. Internationaal behoort de NVSH niet alleen tot de leden, maar ook tot de belangrijkste oprichters van de bovengenoemde I.P.P.F.

In het kader van de follow-up van de studiecongressen „Sextant '67” en „De Staat als zedenmeester” in 1969, is na lokale studiebijeenkomsten in oktober '70 een landelijke studiedag over het onderwerp emancipatie gehouden, terwijl voor '72 een congres wordt voorbereid over seksuele voorlichting op school.

De oprichting van de Rutgers Stichting is gepaard gegaan met veel negatieve publiciteit, eerst over de onenigheid hierover binnen de NVSH, daarna over de houding van de artsen binnen de Stichting. Het is daarom van groot belang zich te realiseren dat de NVSH dit consultatieve werk dan toch maar tot stand heeft gebracht en algemeen geaccepteerd heeft gemaakt. De NVSH richt zich thans op andere doeleinden op het gebied van het maatschappelijke welzijn en getuigt daarbij voortdurend van een kritische instelling ten opzichte van het bestaande, van een grote dosis inventiviteit, initiatief en doorzettingsvermogen.

Inlichtingen over elk onderdeel van genoemde activiteiten kunnen worden verkregen bij het centraal bureau van de NVSH, Prinses Beatrixlaan 11, Den Haag (Postbus 64), telefoon 070-832900.

REFERATEN

VERZORGD DOOR DE STUDIEGROEP ARTIKELENDOCUMENTATIE

70-17. Instant inhibition of lactation. *Watson, P. S. (1969) Practitioner 203, 184. An assesment of Quinestrol in the inhibition of lactation. Mc Glone, J. (1969) Practitioner 203, 187.*

Omdat stilboestrol-toediening — gedurende acht dagen 120 mg — als middel om te voorkomen dat de lactatie op gang komt, nogal eens mislukt, zocht men andere methoden. Combinatie van stilboestrol met een injectie hexoestrol werd als omslachtig en hinderlijk voor de patiënt van de hand gewezen. Geen medicatie werd snel als methode verlaten wegens het ontstaan van pijnlijk gezwollen borsten.

Watson zette een dubbelblinde proef op met stilboestrol in vergelijking met quinestrol (aethinyloestradiol 3-cyclopentyl-ether), een langwerkend oestrogeen. Bij honderd vrouwen werd een proefopzet gemaakt, waarbij de kraamvrouwen een kuurverpakking tabletten kregen, met één roze en vierentwintig witte tabletten. Na eerst het roze tablet te hebben gebruikt was de verdere dosering gedurende steeds twee dagen, respectievelijk driemaal twee, driemaal één, tweemaal één en eenmaal één tablet. De witte tabletten bevatten of alle vierentwintig een placebo of 5 mg stilboestrol; het roze tablet of 4 mg quinestrol of 5 mg stilboestrol.

Stilboestrol gaf de eerste tien dagen het beste effect; op de lange duur echter quinestrol, te meer wanneer men de geringe lactatie als niet hinderlijk beschouwt. Het voordeel van quinestrol is de eenmalige dosis.

In de kliniek waar Mc Gone zijn onderzoek verrichtte, had men de stilboestrol-therapie reeds afgeschaft en vervangen door maatregelen, zoals vochtbeperking en een goed zittende, strakke bustehouder, eventueel aangevuld met analgetica.

In een dubbelblinde proef bij vijftig vrouwen werd quinestrol in een dosering van eenmaal 4 mg oraal, binnen zes uur na de bevalling toegediend, met een placebo vergeleken, terwijl voorts de gebruikelijke maatregelen werden getroffen. Zowel de consistentie van de borsten als de klachten van de vrouw waren significant ten gunste van quinestrol.

G. Faber

70-32 Detection of bacteriuria at room-temperature. *Arneil, G. C., T. A. McAllister en P. Kay (1970) Lancet I, 119-121.*

Bacteriurie is een veel voorkomende afwijking, die echter moeilijk met zekerheid is vast te stellen. Zelfs voor een goed georganiseerd laboratorium is het moeilijk om direct na de lozing een urinekweek in te zetten. Voor de huisarts en voor een ziekenhuis zonder eigen bacteriologisch laboratorium is dit nog veel moeilijker. Een groot tijdsverlies tussen mictie en enting is hier onvermijdelijk. Screening van bijvoorbeeld kinderen van vijf jaar, bij wie in 1-2 procent een significante bacteriurie voorkomt, is moeilijk uitvoerbaar door de grote belasting van het laboratorium. Een 24-uurs dienst van het laboratorium ten behoeve van het urine-onderzoek is onmogelijk. Als er meer dan een uur tijdsverlies optreedt tussen mictie en enting, kan door koeling of door toevoeging van 1,8 procent boorzuur bacteriostasis worden opgewekt. Bij afzien hiervan is het resultaat van eventueel verder bacteriologisch onderzoek van geen waarde meer.

Een eenvoudige en betrouwbare kweekmethode, gemakkelijk door een verpleegster of huisarts uit te voeren, zou een groot winstpunt betekenen. Als kweken bij kamertempe-